

«ДЕМОНІЧНИЙ ВІЩЕ-КОМАНДИР» – ХІДЗІКАТА ТОСІДЗО

Сінсенгумі, японський поліцейський підрозділ середини ХІХ століття, ідеалізується в сучасній японській літературі та повоєнній популярній культурі як зразок організації, у якій вищими ідеалами є абсолютна дисципліна і вірність керівництву. Тому, вивчення біографії та діяльності самураїв, які значилися в Сінсенгумі, є важливим, щоб зрозуміти чи виправдана ідеалізація поліцейського підрозділу.

Мета дослідження полягає в розкритті життя, історичної діяльності одного з відомих самураїв – Хідзікати Тосідзо.

5 травня (31 травня) 1835 року народився Хідзіката Тосідзо в сім'ї заможного фермера. Він був наймолодшим із десяти братів і сестер. Тому, за законами того часу, як остання дитина в сім'ї, не мав прав на жодне майно.

Близько 1845 року Кіроку, старший брат Тосідзо, спробував влаштувати свого молодшого брата в один з великих магазинів в Едо, Кіроку. Незабаром після працевлаштування до магазину Хідзіката посварився за однією версією з одним із секретарів, за іншою – з господарем магазину та пішов з роботи. Він один повернувся додому, пройшовши вночі відстань 36 км. Шлях тривав близько 10 годин. До магазину Хідзіката більше ніколи не повернувся. Ця історія викликала напругу між взаєминами братів [1, с. 23].

Після суперечки з Кіроку Тосідзо найчастіше жив у будинку Сато – в сім'ї своєї сестри Нобу. Він і Сато Хікогоро, чоловік Нобу, непогано ладнали. У будинку Сато було додзьо для вивчення стилю Теннен Рісін Рю, відділення додзьо Сіейкан. У ньому Хідзіката познайомився з Кондо Ісамі.

Тосідзо зустрів Кондо в Сіейкані, де останній прийшов викладати кендо і 29 березня 1859 року на прохання Ісамі, Хідзіката офіційно вступив до школи Теннен Рісін. Достеменно невідомо, коли Тосідзо став ходити до Сіейкану. Кодзіма Сіканоске записав, що він пішов до додзьо у 17 років, але у записах школи про нього в цей період взагалі нічого немає. Але пізніше в документах значиться, що він почав навчання в 1859 році, а це означає лише те, що спочатку він займався неофіційно [1, с. 23].

Хідзіката отримав у Сіейкан лише мокуроку (майже найнижчий рівень), тому що його стиль був мішаниною бойових мистецтв усіх шкіл, які він колись відвідував. Кондо Сюсуке розцінював цей мікс здібностей як неправильний, проте Хідзіката досить добре володів мечем, щоб вступити до Сінсенгумі та стати віще-командиром.

У лютому 1863 року разом зі своїми колегами з Сіейкана він звернувся до Росігумі з проханням захистити 14-го сьогуну сьогунату Едо,

Токугаву Іемоті, і поїхав до Кіото.

Після політичних змін 18 серпня 1863 року Мібу Росігумі (неофіційна назва) було визнано за свою діяльність і було створено Сінсенгумі. Після цього в самій організації відбулися певні зміни, в наслідок яких Кондо Ісамі став головою Сінсенгумі, а Хідзіката його заступником. Як права рука Ісамі він відповідав за підтримання громадського порядку в Кіото. Сінсенгумі було систематично організовані відповідно до обов'язків, таких як помічник віце-командувача та інспектор, і хоча Кондо був на вершині організації, кажуть, що саме Тосідзо, віце-командир, віддавав команди та накази [1, с. 36].

Хідзікату часто називали «оні-фукучо», дослівно «демонічним віце-командуючим», завдяки його жорстокій натурі. Насправді, за його життя такого не було – цей міф породив роман Сіби Рьотаро «Пачаючий меч» [3].

Але не можна сказати, що він був зовсім непримітний. Як лідер він був харизматичний, надихав людей на вірність і щиро вірив своїм послідовникам. Його війська в Хакодате захоплювалися ним і один навіть зізнався, що вони «ридали, як діти, що втратили свою матір», коли до них дійшла новина про смерть Хідзікати.

Про Тосідзо багато хто говорив, що він добра і м'яка людина. Один із сучасників, який мав справу з Сінсенгумі, коментував, що навіть сидячи віч-на-віч із віце-командиром він ніколи не помічав за ним неприємного ставлення до інших. До того часу, як Хідзіката вирушив у Хакодате, ця риса стала більш помітною, – один із членів Сінсенгумі, Накадзіма Ноборі, навіть писав, наскільки «м'яким» він став останніми роками, на підписі до відомого портрета віце-командира.

Мацумото Рьодзін, лікар від уряду Токугави, який час від часу бував у казармах Сінсенгумі, висловлював думку, що організація просто розпалася б, якби там не було Хідзікати. Однієї його присутності зазвичай було достатньо, щоб утримати Кондо від серйозних помилок та розбіжностей із підлеглими. Навіть коли Нагакура та інші самураї Сінсенгумі склали петицію проти Кондо, ніхто й словом не обмовився, що незадоволений і Хідзікатою [2, с. 149].

У вільний час Тосідзо любив грати в сьогі (японські шахи) з Окітою Содзі. Інші збиралися, щоб подивитися на їхню гру. Також, він любив писати хайку під псевдонімом Хогьок. До того, як вирушити до Кіото, він зробив добірку своїх віршів і залишив сім'ї. Але більшість тих, хто їх читав, зазначали, що вірші посередні.

Існує безліч свідчень його хоробрості на полі бою. Його цінували за талант стратега та за те, як ефективно він виконував усі накази та обов'язки. Його родич Хасімото Масано згадував, що Хідзіката завжди дуже багато читав, але його знання військової справи було чимось вродженим. Француз Жіль Брюне теж був захоплений його здібностями. Він називав Тосідзо «справжнім воїном», і міркував на тему того, що якби він служив у Європейській армії, то безперечно був би генералом [1, с. 156].

Збереглися спогади про смерть Хідзікати зі слів одного з його помічників, Оно Утіо. Він писав, що близько восьмої години ранку 20 червня (11 травня) 1869 року їх війська опинилися біля воріт Іппонгі на шляху між Горекаку та Хакодате. Під тиском противника солдати один за одним відступали з поля бою. Хідзіката наказав Оно: «Швидко збирай людей. Я залишуся тут і будь-кого, хто спробує втекти, зарубаю». Оно зібрав солдатів і повів їх у наступ. Завдяки розпорядженням Тосідзо солдати зуміли поступово відвоювати перевагу на полі бою. Але в цей момент Хідзіката був убитий кулею, випущеною одним із снайперів противника. Смерть була миттєвою [2, с. 243].

Вважається, що з коня він упав уже мертвим. Ситуація на полі бою змінилася: солдати кинулися тікати. Оно нічого зробити не міг і, повернувшись до своїх, повідомив про загибель командира. 27 червня (18 травня) 1869 року, через тиждень після смерті Хідзікати, уряд Еномото капітулював. Війна Босін закінчилася. Де похований Хідзіката невідомо.

Сінсенгумі стали популярною темою для фільмів, телебачення, манги та аніме, від історичної драми до комедії та романтики. Як один з керівників організації, Хідзіката зазвичай є помітним персонажем у таких постановках.

Він зображений у фільмі 1999 року «Гохатто» («Табу») і драмі NHK Taiga 2013 року «Яе но Сакура». Тосідзо є головним героєм у манзі Моріти Кенджі Getsumei Seiki та в Baragaki Мібу Робіна («Червоний демон»).

Хідзіката з'являється в історичному фантастичному романі 2014 року «Солдат і самурай». Був один із головних героїв відеогри Ryū ga Gotoku Ishin 2014 року.

Отже, за своє коротке 35-річне життя Хідзіката досягнув надзвичайно великого успіху. Він був одним з тих, хто сформував Сінсенгумі та створив новий стиль у фехтуванні, що для самурая на той час було показником високої майстерності володіння мечем. Командир являвся справедливим лідером, харизматичною людиною та надзвичайно розумним стратегом. Своїми здібностями Хідзікату викликав повагу серед ворогів та союзників, а діяльність принесить історичну популярність і в наш час.

Список використаних джерел

1. Romulus Hillsborough The Shogun's Last Samurai Corps. The Bloody Battles and Intrigues of the Shinsengumi. Tuttle, 2021. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=392151&pg=1> (дата звернення: 30.03.2023).
2. Ryotaro Shiba Moeyo ken. Tokyo : Bungei Shunju Shinsha, 1964. URL: https://www.dropbox.com/s/7teu3hnu76a7ro7/MYK_vol.1.pdf?dl=0 (дата звернення: 30.03.2023).
3. Роза Лі. Романтизація Шінсенгумі в сучасній Японії. URL: <https://newvoices.org.au/volume-4/romanticising-shinsengumi-in-contemporary-japan/#fn-1109-38> (дата звернення: 30.03.2023).